

ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

480 π.Χ. – 323 π.Χ.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Κλασική ονομάζεται η **περίοδος** από το τέλος των περσικών πολέμων έως και το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου, όπου **διαμορφώθηκαν οι αξίες** που αποτελούν τα θεμέλια του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού.

Ο χαρακτηρισμός «κλασική»

- αναγνωρίζει στην εποχή την υπεροχή των συντελεστών της και των επιτευγμάτων τους
- επικυρώνει την πνευματική τους επιβολή και τη διαχρονική επιβίωσή τους στις ιδέες και στα δημιουργήματα μεταγενέστερων εποχών.

ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κίνητρα που δημιούργησαν τα επιτεύγματα

- στην πολιτική,
- στα γράμματα και
- τις τέχνες της κλασικής εποχής.

Το **νικηφόρο αποτέλεσμα των περσικών πολέμων** ήταν καθοριστικό για την ιστορική πορεία των Ελλήνων. Γέννησε

- **αυτοπεποίθηση**
- αίσθηση της **αυτάρκειας** και της **υπεροχής** απέναντι στους «βαρβάρους»
- **ψυχική ευφορία** του νικητή που θέλει να αποκαταστήσει τις καταστροφές

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ 5^{ΟΥ} ΚΑΙ 4^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

- Η **εξέλιξη** της Αθήνας **σε ηγεμονική δύναμη** (μετά τους Περσικούς πολέμους).
- Η **διαίρεση** του **ελληνικού κόσμου** σε δύο μεγάλους συνασπισμούς
 - λόγω των αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων των δύο σημαντικότερων πόλεων, Αθήνας και Σπάρτης.
- Ο **Πελοποννησιακός πόλεμος**, η μακροχρόνια εμφύλια σύρραξη των Ελλήνων για τριάντα περίπου χρόνων.
- Η **παρέμβαση των Περσών** με την παροχή χρημάτων ή στρατιωτικής βοήθειας (πρώτο μισό του 4^{ου} αι. π.Χ.) που υποδαύλισε τον ανταγωνισμό των ελληνικών πόλεων-κρατών.
- Η **ιδέα της πανελλήνιας ένωσης** (δεύτερο μισό του 4^{ου} αιώνα) και ο **κοινός αγώνας εναντίον των Περσών**
 - εγχείρημα του Ελληνισμού της Μακεδονίας, που επιτεύχθηκε εν μέρει από το Φίλιππο Β' και ολοκληρώθηκε από το Μ. Αλέξανδρο.

Η ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ – ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑ

Η Αθήνα μετά την απόκρουση του περσικού κινδύνου

- **ανασυγκροτήθηκε** και **εξελίχθηκε** σε μεγάλη ναυτική δύναμη.
- **τέθηκε επικεφαλής** μεγάλου μέρους των **ελληνικών πόλεων**, ιδρύοντας την **Α' Αθηναϊκή συμμαχία (478/7 π.Χ.)**.

Η ενέργεια αυτή ήταν απόλυτα
εναρμονισμένη με τις **επιδιώξεις** και τα
συμφέροντά της Αθήνας, που στόχευαν στην
ανάδειξή της σε **μεγάλη δύναμη**.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η **Α' Αθηναϊκή Συμμαχία (478/7 π.Χ.)** ήταν ένας **συνασπισμός ελληνικών πόλεων** με επικεφαλής την Αθήνα.

Πρόφαση ήταν η εκδίκηση των Ελλήνων στους Πέρσες για τους Μηδικούς πολέμους.

Κύρια επιδίωξη ήταν η διατήρηση της ανεξαρτησίας και η απελευθέρωση ελληνικών πόλεων υπό περσική κυριαρχία.

Υιοθέτησαν μια **κοινή επιθετική** και **αμυντική πολιτική** και ορκίστηκαν να έχουν όλα τα μέλη της συμμαχίας τους ίδιους εχθρούς και φίλους (Θουκυδίδης, Ιστοριών 1.96-97).

Πηγή: Από Map_athenian_empire_431_BC-en.svg; *Map_athenian_empire_431_BC-fr.svg; Marsyasderivative work: Once in a Blue Moolk;Once in a Blue Moon|talk|derivative work: Γιάννης Α. © - Map_athenian_empire_431_BC-en.svg, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=12767962>

ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ

Η ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Οι Αθηναίοι χρησιμοποίησαν τη συμμαχία
ως **μέσο επικράτησης και κυριαρχίας**

- απέναντι στους **Πέρσες** και στους υπόλοιπους **Έλληνες**
- απέναντι στους **ίδιους τους συμμάχους**

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΠΟΛΕΩΝ – ΚΡΑΤΩΝ

Ο πόλεμος εναντίον των Περσών συνεχίστηκε με αρκετές διακοπές, εξαιτίας των πολιτικών αντιθέσεων στην Αθήνα.

Χωρίς φανερή αντίθεση

Οι Έλληνες που δεν προσχώρησαν στη συμμαχία.

Δεν αντιμετώπιζαν ευνοϊκά την αύξηση της δύναμης των Αθηναίων.

Επιφυλακτική στάση

Οι Σπαρτιάτες ήταν επιφυλακτικοί.

Προσπαθούσαν με πλάγιο τρόπο να εξασθενίσουν την αυξανόμενη δύναμη της Αθήνας.

Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΑ

- Ο Κίμων, εκπρόσωπος της αριστοκρατικής παράταξης, ήταν **υπέρ της συνεργασίας** με τη **Σπάρτη**.
- Ως αρχιστράτηγος της συμμαχίας εργάστηκε για
 - τη **στερέωση** της αθηναϊκής **δύναμης** και
 - την **αντιμετώπιση** των Περσών.
- **Νίκησε** τους πέρσες στις εκβολές του Ευρυμέδοντος ποταμού στις Μικρασιατικές ακτές (περίπου το 467 π.Χ.).

Κίμων ο Μιλτιάδου

Όστρακο με το όνομα του Κίμωνα. (Μουσείο Αρχαίας Αγοράς, Αθήνα.)

Η φιλολακωνική πολιτική του Κίμωνα οδήγησε

- στην **πολιτική** του **ήττα** και
- στη **διακοπή** των **φιλικών σχέσεων** Αθήνας και Σπάρτης
 - (οι Λακεδαιμόνιοι απέπεμψαν αθηναϊκή στρατιωτική δύναμη που είχε σταλεί για να τους συνδράμει στη διάρκεια εξέγερσης των ειλωτών της Μεσσηνίας (Γ' Μεσσηνιακός πόλεμος, 464-455 π.Χ.)).

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Οι **δημοκρατικοί** επικράτησαν με αρχηγό τον **Εφιάλτη**.

Περιορίσαν τις δραστηριότητες των **αριστοκρατικών**.

Περίοδος
πολιτικών
αναταράξεων
στην Αθήνα

Ο **Κίμων** **εξοστρακίστηκε** (461 π.Χ.) Η φιλολακωνική πολιτική του εγκαταλείφθηκε οριστικά.

Μετά τον εξοστρακισμό του Κίμωνα **δολοφονήθηκε** ο **Εφιάλτης** και **αρχηγός** των δημοκρατικών αναδείχθηκε ο **Περικλής**.

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ ΣΕ ΗΓΕΜΟΝΙΑ

Η Αθήνα

- **Επέκτεινε** τη **συμμαχία** ανάμεσα στους Έλληνες.
- **Επιβλήθηκε** δυναμικά μεταβάλλοντας τη συμμαχία σε **ηγεμονία**.

Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΞΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ

Ο Κίμων επέστρεψε μετά από δεκάχρονη εξορία (451 π.Χ.) και έγινε εκ νέου **κύριος** της **πολιτικής κατάστασης**.

- **Υπέγραψε** πενταετή **ανακωχή** με τη Σπάρτη.
- **Στράφηκε εναντίον των Περσών** στην Κύπρο, όπου και **πέθανε** κατά την πολιορκία του Κιτίου (**450 π.Χ.**).

Ο αθηναϊκός στόλος 449 π.Χ.
νίκησε τον περσικό στη
Σαλαμίνα της Κύπρου.

ΚΑΛΛΙΕΙΟΣ ΕΙΡΗΝΗ

Οι Αθηναίοι **συνήψαν συνθήκη ειρήνης** με τους Πέρσες, υποχρεώνοντάς τους να **αναγνωρίσουν την ανεξαρτησία των ελληνικών πόλεων της Μ. Ασίας.**

- Η συνθήκη αυτή είναι γνωστή ως Καλλίειος από το όνομα του αρχηγού της αθηναϊκής αποστολής στα Σούσα.
- Πολλοί ιστορικοί ονομάζουν την ειρήνη Κιμώνειο, υποστηρίζοντας ότι κύριος συντελεστής της ήταν ο Κίμων με τις νίκες του εναντίον των Περσών.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ

Πολιτική δράση
ανέλαβε ο Περικλής, ο
οποίος έκλεισε **ειρήνη**
για τριάντα χρόνια
(τριακοντούτεις
σπονδαί) με τους
Σπαρτιάτες (445 π.Χ.).

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΗ

Η ΑΘΗΝΑ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΗ

Στα χρόνια της τριακονταετούς ειρήνης, που κράτησε μόνο δεκαπέντε χρόνια, η Αθήνα

- **αναπτύσσεται** στο **εσωτερικό** της και
- **ολοκληρώνει** την **κυριαρχία** της επί των συμμάχων της.

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ – ΗΓΕΤΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

- **Κύριος συντελεστής** της **ανάπτυξης** αυτής ήταν αναμφισβήτητα ο **Περικλής**.
- **Καθιερώθηκε** στην Αθήνα μετά τη δολοφονία του Εφιάλτη και το θάνατο του Κίμωνα.
 - **Εκλεγόταν** με **δημοκρατικές διαδικασίες** κάθε χρόνο **στρατηγός**.
 - **Επιβαλλόταν** στο **πλήθος** χωρίς να περιορίζει τις ελευθερίες του (Θουκυδίδης).
 - **Ασκούσε** την **εξουσία** ως **πρώτος άνδρας** χωρίς να υπονοείται η επιβολή τυραννίδας (δημοκρατία κατ' όνομα, αρχή πρώτου ανδρός κατ' ουσία) (Θουκυδίδης).

Ο 5^{ος} αιώνας π.Χ. χαρακτηρίζεται για την Αθήνα ως **«χρυσούς αιών του Περικλέους»** εξαιτίας της χαρισματικής προσωπικότητας του Περικλή που σφράγισε ουσιαστικά με τη δράση του την εποχή.

ΑΠΟΓΕΙΟ ΔΥΝΑΜΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Στην Αθήνα

ΟΙ **ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ** και **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ**
ΣΥΝΘΗΚΕΣ,

σε συνδυασμό με την **πολιτική οξυδέρκεια**
του προικισμένου ηγέτη της, Περικλή,
οδήγησαν την πόλη στο **αποκορύφωμα της**
πολιτικής και πολιτιστικής ανάπτυξης.

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

- **Καθιερώθηκε χρηματική αποζημίωση** για τους κληρωτούς **άρχοντες**, τους **βουλευτές** και τους **λαϊκούς δικαστές**.
 - **Ενισχύθηκαν** τα **λαϊκά στρώματα** που δε διέθεταν περιουσία και έπρεπε να συμμετέχουν στη διοίκηση του κράτους.
- **Επεκτάθηκαν** οι **οικονομικές παροχές** και σε **δαπάνες** για την **πολιτιστική ανάπτυξη** των Αθηναίων με τα **θεωρικά**.
 - Τα θεωρικά ήταν το αντίτιμο της ελεύθερης εισόδου των πολιτών στο θέατρο, το οποίο αποτελούσε χώρο παιδείας για τους Αθηναίους.

Η εξάπλωση της επιρροής της Αθήνας

Ο Περικλής επιδίωξε να επεκτείνει την εμπορική επιρροή των Αθηναίων και προς τη Δύση.

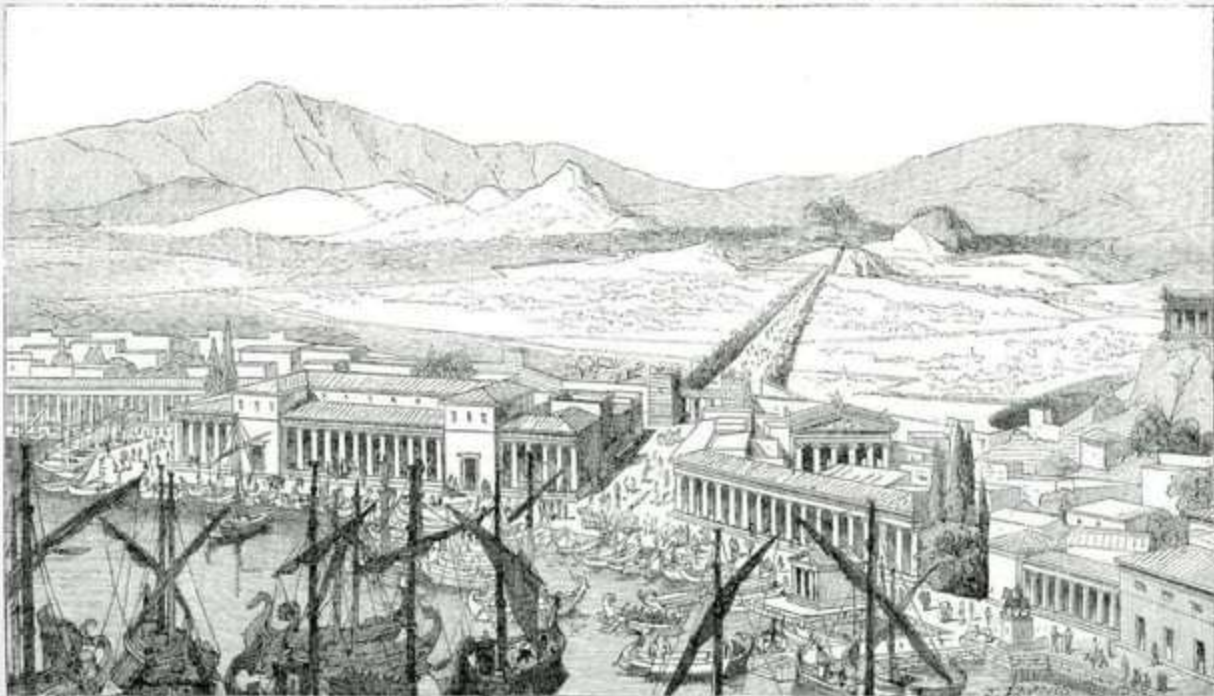

- **Συμμάχησε** με την **Εγέστα**, τους **Λεοντίνοους**, το **Ρήγιο** και
- **Συνέβαλε** στην ίδρυση της αποικίας των **Θουρίων** (444-443 π.Χ.).

0 100 χλμ

Ο Πειραιάς εξελίχθηκε σε **μεγάλο εμπορικό λιμάνι**.

- Χτίστηκε με **πολεοδομικά σχέδια** του **Ιππόδαμου**
- Εξελίχθηκε στο κυριότερο **εμπορικό κέντρο της Μεσογείου**.

Πιθανή όψη του Πειραιά κατά την αρχαιότητα σε αναπαράσταση του 19ου αιώνα.

Ιάκωβος Φάλκε. Ελλάς, ο Βίος των Αρχαίων Ελλήνων. Κατά το γερμανικό του Ιακώβου Φάλκε, Ν. Γ. Πολίτης (μετ.), Αθήνα, Κάρολος Βίλμπεργκ, 1887

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Τα έσοδα του αθηναϊκού κράτους προέρχονταν από

Το κράτος **εκμίσθωνε** (= νοίκιαζε) σε **ιδιώτες** τα **ορυχεία μετάλλου** για ορισμένο χρονικό διάστημα.

Η εργασία στα ορυχεία εκτελούνταν κυρίως από δούλους.

Φορολογία

Άμεση φορολογία

δεν υπήρχε στην Αθήνα· ίσως
εφαρμόστηκε σε στιγμές
μεγάλης κρίσης

μετοίκιο

Οι εγκατεστημένοι στην Αθήνα
από άλλες πόλεις πλήρωναν φόρο
12 δραχμές το χρόνο για τους
άνδρες και **6 δραχμές** για τις
γυναίκες, αν είχαν εισοδήματα.

Φορολογία

Έμμεση φορολογία

στα εισαγόμενα και εξαγόμενα
προϊόντα από τα αθηναϊκά
λιμάνια και κυρίως τον Πειραιά

οι εισφορές των
συμμάχων

Το 454 π.Χ. οι εισφορές
ανέρχονταν σε απόθεμα 8.000
τάλαντων

Το 445 π.Χ. σε 9.700 τάλαντα

Το 431 π.Χ. σε 6.000 τάλαντα.

Φορολογία

Έκτακτη φορολογία

στους συμμάχους, κυρίως
με τη μορφή πολεμικών
αποζημιώσεων

ο θεσμός της
λειτουργίας

Οι λειτουργίες

Αποτελούν **βασική πηγή εσόδων** από έκτακτες εισφορές

- Ήταν **δαπάνες στρατιωτικών** και **θρησκευτικών εκδηλώσεων** που αναλάμβαναν **οι πλουσιότεροι πολίτες**.
- Ήταν **υποχρεωτικές** και είχαν **τιμητικό χαρακτήρα**.

Οι σπουδαιότερες από αυτές ήταν:

1. η χορηγία
2. η τριηραρχία
3. η αρχιθεωρία
4. η εστίαση
5. η γυμνασιαρχία

Η χορηγία

Ο χορηγός είχε την υποχρέωση να δώσει τα χρήματα για τη διδασκαλία ενός θεατρικού έργου.

Πηγή: <https://www.schooltime.gr/>

Η τριηραρχία

Ο τριήραρχος είχε την υποχρέωση της **συντήρησης** και του **εξοπλισμού** μιας **τριήρους**.

Η αρχιθεωρία

Τα **έξοδα** της **επίσημης αποστολής**
(**θεωρίας**) σε πανελλήνιες **γιορτές**.

Τα **Ισθμια** διεξάγονταν από τα μέσα του 6ου αιώνα π.Χ. **προς τιμή του Ποσειδώνου** στο ιερό του στην Ισθμία, ανά διετία, την άνοιξη του ολυμπιακού έτους και του δεύτερου έτους μετά από τα Ολύμπια.

Περιλάμβαναν αγώνες δρόμου, πάλης, πυγμαχίας, παγκράτιο και πένταθλο. Αργότερα προστέθηκαν ιππικοί αγώνες και αρματοδρομίες. Το πρόγραμμα συμπληρώθηκε με αγώνες μουσικής, λόγου και καλών τεχνών. Οι νικητές στεφανώνονταν με στεφάνι από πεύκο.

Η εστίαση

Τα **έξοδα** του **δείπνου** μιας **φυλής**
σε θρησκευτικές γιορτές.

Ο Πλούτων δειπνεί με τη
συντροφιά της Περσεφόνης.
Αττική ερυθρόμορφη κύλικα,
Βρετανικό Μουσείο, Λονδίνο,
440-430 π.Χ. περίπου

Η γυμνασιαρχία

Τα **έξοδα** για την τέλεση
αγώνων **λαμπαδηδρομίας**
στα **Παναθήναια**.

Σκηνή από τη ζωφόρο του Παρθενώνα με την παράδοση του πέπλου της
θεάς Αθηνάς.